

LIBRIS

We know
books

PR. ALEXANDRU NAN

MODELE PESTE VEACURI: ALȚI SFINȚI AI SPAȚIULUI GERMAN

*Tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
† ANDREI
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

Cu o prefață a Înaltpreasfințitului Serafim,
Mitropolit al Germaniei, Europei Centrale și de Nord

Cluj-Napoca, 2024

CUPRINS

„Fiți sfinți precum eu sunt sfânt” (I <i>Petru</i> 1, 15) († <i>Serafim, Mitropolit al Germaniei Europene Centrale și de Nord</i>)	7
Pelerinajul în Biserica primară	15
Sf. Magnus, apostolul ținutului Allgäu	29
Sf. Maximin de Trier, important luptător împotriva arianismului	37
Sf. Emmeram de Regensburg, un important Episcop misionar în Bavaria	47
Sf. Niceta, important și curajos episcop de Trier	55
Sfinții martiri Cassius și Florentius din Bonn, Sfinții Gereon din Köln și Victor din Xanten	63
Sf. Leonard (Leonhard) de Limoges, un sfânt foarte popular în Bavaria	77
Sfinții Euchariu, Valeriu și Maternus, primii episcopi de Trier	87
Sfântul Wunibald de Heidenheim	101
Sfântul Severin, apostolul provinciei Noricum	109
Sfântul Agriciu de Trier, important episcop în Gallia belgică în timpul sfântului Împărat Constantin cel Mare	121
Sfântul Alto, un important misionar bavarez	131
Sfânta Walburga de Heidenheim	139
Sfântul Fridolin de Säckinggen – apostolul alamanilor și sfântul de pe stema unui canton elvețian	147

Sf. Liutger, apostolul Westfaliei	155
Sfântul Florian de la Linz, un martir al persecuției împăratului Dioclețian	165
Sfântul Alban de Mainz, luptător împotriva arienilor	175
Sfântul Goar, sfântul care a dat numele unui oraș de pe Rin	183
Sfânta Cuvioasă Irmgard de la Chiemsee	189
Sfântul Liborius de Paderborn, sfântul care a înfrățit două orașe europene încă din Evul Mediu	199
Sfântul Sebaldus, patron și ocrotitor al orașului Nürnberg	207
Episcopul Paulin de Trier, aprig apărător al învățaturii niceene	217

„FIȚI SFINȚI PRECUM EU SUNT SFÂNT”
(I *PETRU* 1, 15)

† *Serafim, Mitropolit al Germaniei, Europei Centrale
și de Nord*

Încurajat de buna primire și apreciere, atât în Diaspora română europeană cât și în Țară, a primului volum: *Pe urmele Sfinților din Apus*, Părintele Alexandru Nan și-a continuat cercetările și ne prezintă în acest nou volum alte biografii de Sfinți care au strălucit în spațiul german al primului mileniu creștin. Citind cu atenție viețile acestor sfinți apuseni, ne dăm seama că ele nu diferă cu nimic de viețile sfinților din Răsărit: toți au trăit în duhul Bisericii una și nedespărțită, în post și rugăciune, toți au apărut, la nevoie, ortodoxia credinței, suportând prigoane și exiluri sau chiar cu prețul vieții, mulți au săvârșit minuni în timpul vieții și după moartea lor. Unii au fost mari rugători și asceți, alții s-au pus cu totul în slujirea bolnavilor și a săracilor, alții s-au remarcat prin zidiri de mănăstiri sau biserici, fiecare înmulțind darul pe care l-a primit de la Dumnezeu.

Sfântul Ioan de Shanghai și San Francisco (1896-1966), a fost primul ierarh ortodox din Diaspora ortodoxă care a popularizat pe sfinții apuseni ai primului mileniu creștin, îndemnându-i pe credincioși să-i cinstească întocmai ca și pe sfinții din Răsărit. Astfel, în calendarele diferitelor eparhii ortodoxe din Diaspora

au fost înscrise și numele unor sfinți locali. Multe din parohiile noastre au ales ca sfinți ocrotitori, pe lângă sfinți români și sfinți locali, care, adeseori, au și sfinte moaște. Astfel, se organizează pelerinaje la moaștele acestor sfinți din apropierea parohiilor, spre bucuria credincioșilor și întărirea credinței. De pildă, la Eichstätt, în Bavaria, de pe sarcofagul care adăpostește moaștele Sfintei Walburga († 779) curge mir, în cantități mari, mai ales între 12 octombrie, ziua transferării moaștelor ei de la Heidenheim la Eichstätt, și 25 februarie, ziua ei de prăznuire.

Biserica Ortodoxă cinstește, cu deosebire, pe sfinți, pentru că ei sunt, cum îi numește și Părintele Alexandru, „*modele peste veacuri*” pentru toți creștinii. Dar sfinții sunt nu numai modele de viață creștină, ci și rugători pentru frații lor care se străduiesc să-și sfințească viața. Știm prea bine că cinstindu-i pe sfinți, Îl cinstim pe Dumnezeu Care i-a sfințit și i-a făcut „*casnicii*” Săi (cf. *Efesenii* 2, 19). Iar ca „*prieteni ai lui Dumnezeu*”, sfinții au îndrăzneală la El și se roagă pentru cei care le cer cu credință ajutorul. De asemenea, viețile sfinților ne arată că sfințenia la care ne cheamă Dumnezeu pe toți – „*căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră*” (I *Tesaloniceni* 4, 3) – este posibilă, chiar dacă la ea se ajunge greu.

Fără exemple vii de trăire a credinței, credincioșii n-ar găsi imboldul și încurajarea de a se angaja în lupta pentru biruirea păcatului și deprinderea virtuților. Când ne rugăm cu evlavie în fața icoanelor sfinților, intrăm în comuniune reală cu ei, simțim în inimă prezența lor și astfel ne împărtășim și noi din sfințenia lor. Icoana nu este un simplu tablou, ci un obiect sfânt, încărcat de har, care se transmite celui ce o cinstește. De aceea, din unele icoane izvorăște mir. Cu atât mai mult, moaștele sfinților sunt dovada de netăgăduit că trupurile sau părți ale trupurilor lor nu sunt cu totul moarte, ci că în ele lucrează Duhul Sfânt, ca și în timpul viețuirii lor pe pământ. Tocmai de aceea, Biserica nu

îngăduie arderea trupului după moarte. Știința însăși dovedește că oasele omului după moarte păstrează memoria faptelor din timpul vieții sale. Arderea trupului este o dovadă de necredință și de necinstire a propriului trup. Trupul după moarte este ca o sămânță aruncată în pământ, care mai întâi moare pentru ca apoi să răsără spic cu roadă. Tot așa și trupul, mai întâi putrezește pentru ca să învieze la Învierea cea de obște. „Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc” (I Corinteni 15, 44). Se seamănă trup, iar nu cenușă!

Fiind creat „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”, omul tinde în mod natural spre Prototipul Său: „Ne-ai făcut pentru Tine Doamne și neliniștit este sufletul meu întru mine până ce nu se va odihni întru Tine”, zice Fericitul Augustin. Nu ne găsim odihna și pacea inimii decât în Dumnezeu prin străduința de a ne asemana cu El în iubire și bunătate.

Nichifor Crainic zice și el că „singura suferință a omului este aceea de a nu fi sfânt”! Și tot el spune că „sfințenia este împlinirea umanului”. Omul nu se împlinește pe sine, așa cum îi cere natura sa, decât alegând calea sfințeniei, care deși este strâmtă și împreunată cu multe greutăți, duce la viața veșnică.

Mă rog bunului Dumnezeu să binecuvânteze pe cititorii acestei cărți, după cum mă rog sfinților, a căror viață Părintele Alexandru Nan o descrie aici, să vină în ajutorul lor.

PELERINAJUL ÎN BISERICA PRIMARĂ

Pelerinajul, înțeles ca și călătorie privată sau colectivă spre un loc sacru, este o formă de cult și devoțională foarte răspândită în religiile antice, practică și azi cu intensitate. Chiar dacă fiecare religie în parte prezintă diferențe importante în ce privește timpul, modalitatea și semnificația pelerinajului, ideea de bază este comună și scoate în evidență necesitatea de a vizita locuri considerate ca fiind „locuite” de divinitate, sub diverse forme, obiecte sacre ale unor fondatori de religii, relicve ale sfinților și martirilor sau chiar unele locuri legate de evenimente particulare.

ORIGINEA TERMENULUI PELEGINAJ

Se pare că această practică a pelerinajului local, destul de răspândită în lumea antică, are ca motiv principal distanța dintre localitatea în care locuiește pelerinul și popasul final. Acest element ne amintește de originea latină a termenului *peregrinus* (*peregrinatio*, *peregrinor*), transmisă în multe limbi europene (în italiană *pellegrino*, *pellegrinaggio*; în franceză *pèlerin*, *pèlerinage*; în spaniolă *peregrino*, *peregrinación*; în engleză *pilgrim*, *pilgrimage*; în germană *Pilger*, *Pilgerfahrt*; în română *pelerin*, *pelerinaj*). Etimologic, cuvântul se referă la cineva care se îndepărtează de propriul ținut (țară, localitate) și trăiește ca străin în alt loc. Grecii, pentru a exprima această concepție, apelau la termeni diverși ca:

ἀποδημεῖν (ἀποδημία, ἐκδημεῖν, ἐκδημία) pentru a exprima îndepărtarea de propriul pământ și ξένος (ξενιτεία) pentru a indica străinul. Uneori termenul de *peregrinus* era considerat ca sinonim pentru cuvântul exilat, după cum atestă Cicero.

TRANSFORMAREA SEMANTICĂ A TERMENULUI

Începând chiar cu antichitatea, cuvântul latin suferă încet o transformare semantică în direcția actualei semnificații: călător spre locurile sfinte, cu scop devoțional. La această mutație semantică și-a adus contribuția și concepția prezentă în Vechiul și Noul Testament și, în special, în Epistola către Diognet (sec. al II-lea), potrivit căreia creștinul este un străin pe acest pământ, mereu în pelerinaj spre adevărata patrie cerească. În noua accepție, de călător spre locurile sfinte cu scop devoțional, termenul este atestat începând cu secolul al VII-lea, în patru reprezentări găsite pe pereții lăcașului Sf. Mihail din Gargano (Italia).

În ce privește practicarea pelerinajului înainte de venirea Mântuitorului, știm că vechii egipteni îl practicau în masă, spre exemplu deplasându-se spre localitatea Bubastis (Tell-Basta de azi), după spusele lui Herodot. Indienii, din timpuri străvechi ca și astăzi, se îndreptau spre râul sacru Gange, în timp ce japonezii aveau printre locurile preferate Templul lui Amaterasu. În lumea clasică păgână, pelerinajul nu avea numai un caracter devoțional, ci avea ca obiectiv și realizarea unor scopuri determinate, cum ar fi: de a obține răspunsuri de la oracole sau vindecări miraculoase; în Grecia centrele de pelerinaj erau templele și mormintele eroilor; în epoca romană pelerinii se îndreptau spre sanctuarele unor divinități ca Jupiter și Diana.

Referitor la pelerinajul creștinismului primar, în comparație cu alte forme culturale și devoționale, acesta se fondează inițial pe

tradiția ebraică și biblică și se îmbogățește de motivații ulterioare, dezvoltându-se după cerințe, modalități și forme noi, legate strâns de specificul creștin și de modul în care acest specific s-a implantat în diverse realități sociale.

În consecință, în pelerinaj se întrunesc și conviețuiesc motive de natură diversă, de la cele religioase și culturale și până la cele spirituale, motive culturale, psihologice, sociologice, topografice și economice, care reușesc să mențină un fenomen mereu viu, într-o evoluție constantă și în gradul de a interpreta nevoia și impulsul interior al celor care-l practică.

Înrădăcinată în Vechiul și Noul Testament, simpla vizită la Ierusalim și la alte locuri sfinte, întreprinsă de evrei și creștini, reprezintă fundamentul cultural și istoric al pelerinajului creștin, care, după cum este cunoscut, a avut ca primă arie de desfășurare partea orientală și, în special, Ierusalimul.

Acest lucru ni-l dovedește chiar părintele Istoriei bisericești, Eusebiu de Cezareea (265-340), care relatează că imediat după anul 200, un episcop cu numele Alexandru, plecat din părțile Capadociei, a întreprins o călătorie la Ierusalim cu scopul de a se ruga și de a cunoaște (ευχής καὶ... ιστορίας ἐνεκεν) Locurile Sfinte. Dacă informația se referă într-adevăr la un pelerinaj adevărat și propriu, atunci (după părerea unui cercetător) acesta reprezintă un caz izolat, din moment ce conștiința unui pelerinaj la Locurile Sfinte (*ad loca sancta*) nu era încă matură. Trebuie să ne amintim și de statutul creștinilor în Imperiul roman până la anul 313, care nu era unul favorabil. În plus, distrugerea Ierusalimului la anul 70 și reconstruirea lui ca oraș păgân nu oferea cadrul adecvat unei astfel de călătorii. Totuși, printre personajele ilustre care, între secolele al II-lea și al III-lea, au întreprins călătorii la Ierusalim sau în Orient pentru a se informa asupra unor aspecte particulare ale creștinismului, se numără Meliton din Sardes și Origen, însă călătoriile lor nu pot fi considerate ca pelerinaje

propriu, deoarece motivul istoric prelua asupra celui devoțional și spiritual. Nu pot fi considerate pelerinaje nici vizitele făcute la mormintele martirilor și, în special, în ziua morții lor, din perioada de dinainte de Constantin.

Acest fenomen îl întâlnim în această perioadă și la Roma și e consemnat de numeroasele inscripții lăsate de vizitatori, spre exemplu, sub așa-zisul perete de sub cripta Sf. Petru din Vatican și în complexul denumit „al Tricliei” sub „memoria Apostolorum” de pe Via Appia, astăzi biserica Sf. Sebastian. În acest ultim loc, unde se pare că au fost îngropați temporar Sfinților Apostoli Petru și Pavel, între jumătatea secolului al treilea și începutul celui de-al patrulea, probabil a existat un centru de cult funerar, în care cei doi apostoli erau comemorați de vizitatori. Acești vizitatori consumau în acel loc o mâncare rituală și lăsau o urmă a propriei prezențe. După părerea unor specialiști, în aceste locuri ca și în altele de acest gen, care ne-au furnizat inscripții epigrafice, se desfășura un fel de frecvență culturală care se pare că nu avea totuși caracterul unui pelerinaj.

Imagine pelerin

PELERINAJUL CREȘTIN DUPĂ EDICTUL DE LA MILANO

Un moment crucial în istoria pelerinajului creștin îl reprezintă, fără îndoială, Edictul de la Milano (313), prin care se recunoaște libertatea de cult a creștinilor și se schimbă statutul Bisericii în societatea epocii. După ce fusese numită augustă și în timp ce se construia noua capitală a Imperiului (Constantinopolul), Sf. Elena, mama împăratului Constantin, întreprinde între lunile ianuarie – martie 326 o călătorie la Locurile Sfinte. Dorind să vadă locurile Noului Testament, ea a aflat că pe dealul Golgotei se afla, sub ruinele Capitoliului, construit de către împăratul Adrian (117-138) și distrus de către Constantin după biruința sa asupra lui Liciniu, Crucea Mântuitorului. Într-adevăr, săpăturile întreprinse în acel loc au scos la iveală Crucea Domnului. Împăratul Constantin a ordonat construirea aici a unei biserici, care va fi numită mai târziu a Patimilor. În timpul lucrărilor din acest loc, în partea vestică a fost descoperit și Mormântul Mântuitorului, unde câțiva ani mai târziu va fi ridicată biserica Învierii (Anastasis). Împăratul Constantin a continuat ridicarea de noi edificii pentru creștini, pe lângă cele de mai sus, care reprezintă un singur complex. Astfel, au mai fost înălțate câte o biserică pe Muntele Măslinilor, una în Betleem, deasupra locului unde S-a născut Mântuitorul Hristos și, câțiva ani mai târziu, la stejarul Mamvri, locul unde Avraam a primit vizita Sfintei Treimi întruchipată de cei Trei Trimiși Dumnezeuiești (*Fac.* 18).

După părerea istoricului italian Giorgio Otranto, nașterea și difuzarea pelerinajului creștin se datorează mai degrabă schimbării condițiilor istorice decât unei noi mentalități. Acesta

argumentează amintind faptul că orice schimbare a mentalității necesită un timp mai îndelungat pentru asimilarea unor concepții determinate; în schimb, pelerinajul creștin se dezvoltă imediat după pacea Bisericii, ca răspuns la necesitatea de mult alimentată de lecturile biblice, de a vizita locurile în care a trăit și a activat Mântuitorul Hristos.

Deja în lucrarea sa *Demonstratio evangelica*, compusă între 314 și 320, Eusebiu afirmă, nu fără entuziasm, că toți credincioșii lui Hristos veneau, din toate părțile pământului, în Cetatea Sfântă, însă nu ca înainte, doar să admire frumusețea și pentru practicarea cultului la templu, ci pentru a se ruga pe Muntele Măslinilor, unde a poposit și S-a rugat Mântuitorul și de unde, după relatarea Faptelor Apostolilor (1, 9. 12), S-a înălțat la cer. Când vorbește de călătoria Sfintei Elena la Ierusalim (*De vita Constantini*), Eusebiu subliniază faptul că pe lângă vizitarea Locurilor Sfinte, mama împăratului dorea să se și roage acolo. Din *Onomasticon*-ul aceluiași Eusebiu mai aflăm că unii creștini mergeau nu doar să se roage, ci chiar să primească botezul.

Numeroasele informații ale lui Eusebiu în legătură cu pelerinajul creștin, demonstrează un flux moderat de pelerini spre Ierusalim și alte locuri sfinte din Palestina, la jumătatea secolului al 4-lea.

PELERINAJUL UNUI ANONIM DIN BURDIGALA (BORDEAUX)

Exact din aceeași epocă, mai precis din anul 333, avem și cea mai veche relatare despre un pelerinaj creștin *ad loca sancta* (la Locurile Sfinte). În această relatare, autorul, un pelerin anonim din Burdigala, astăzi localitatea Bordeaux din Franța, descrie o călătorie lungă (dus-întors) din Galia spre Palestina

prin Italia, în timpul căreia notează principalele hanuri și orașe (*mansiones e civitates*), situate pe principalele drumuri consulare străbătute. El acordă puțin spațiu locurilor mai mult sau mai puțin îndepărtate de Țara Sfântă, în schimb arată mult interes pentru locurile legate de Persoana Mântuitorului, pentru alte personaje și episoade scripturistice legate de locurile vizitate; nu lipsesc nici informațiile legate de cele patru biserici edificate de Sf. Împărat Constantin. El afirmă, printre altele, că a văzut și coloana unde a fost flagelat Mântuitorul. Începând cu sfârșitul secolului al IV-lea, amintirea respectivei coloane se îmbogățește cu noi motive, între care urme și semne lăsate de Însuși Mântuitorul Hristos și dă naștere unor descrieri detaliate, care denotă interesul crescând pentru relicvele patimilor.

Este epoca în care Sf. Ambrozie atribuie Elenei descoperirea lemnului Sfintei Cruci și a cuielor răstignirii Mântuitorului. Această informație, neatestată nici de către *Itinerarium Burdigalense*, nici de Eusebiu, care a fost preocupat de pelerinajul Sfintei Elena, confirmă existența unui interes evident pentru relicvele patimilor și, în special, pentru Sf. Cruce, în a doua jumătate a secolului al IV-lea. Porfirie, episcop de Gaza, care a trăit între a doua jumătate a secolului al IV-lea și începutul celui de-al V-lea, avea obiceiul de a merge din când în când la Ierusalim pentru a venera Locurile Sfinte și prețioasa Cruce.

Astfel, la nevoia de a se pune în contact fizic cu Locurile Sfinte, de a le cunoaște și de a se ruga acolo, se adaugă tendința de a materializa elementele narațiunii evanghelice despre patimi și dorința de a-și procura relicve, obiecte care într-un fel, chiar dacă indirect, au venit în contact cu Mântuitorul și care, datorită acestui fapt, erau considerate ca având virtuți taumaturgice.